

УДК 342.7

Олексій Олексійович НАВРОЦЬКИЙ,

аспірант юридичного факультету

*Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЇ ПРАВ ДИТИНИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

У сучасних реаліях розвитку української національної державності, одним із пріоритетних завдань діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування є пошук і реалізація оптимальних управлінських засобів забезпечення повноправності дитини. Враховуючи те, що діюче законодавство України і документи Організації Об'єднаних Націй закріплюють широкий перелік прав дитини, усталених підходів до визначення категорії «права дитини» та їх класифікації вироблено по цей час не було. У зв'язку з цим, своєрідним внеском юридичної науки у вирішення означеної вище проблеми, є розробка класифікації прав дитини на основі напрацьованих юридичною доктриною підходів.

Представники національної правової доктрини накопили певний досвід наукової розробки проблематики прав дитини. Так, С. А. Саблук у дисертаційному дослідженні «Правове становище дитини в Україні (теоретико-правовий аспект)» (2009 р.) права дитини визначає як «природні й соціально-державні можливості, необхідні для існування дитини, її виховання, розвитку, здобуття знань, набуття навичок формування фізичного, духовного, морального і соціального потенціалу». Дещо ширше визначення пропонує Н. М. Опольська. У дослідженні «Правове забезпечення прав та свобод дитини в Україні (загальнотеоретичний аспект)» права дитини нею визначаються як «об'єктивно визначені соціально-економічним рівнем розвитку суспільства юридично гарантовані можливості задоволення потреб та інтересів дитини, реалізація яких є необхідною умовою для її нормального життя та гармонійного розвитку і здійснюється самою дитиною або за допомогою інших осіб, тобто гарантовані державою можливості задоволення потреб, що дають змогу дитині розвиватися відповідно до віку та індивідуальних задатків». Заслугує також на увагу і варіант визначення прав дитини, який пропонується Н. М. Онищенко та О. Л. Львовою, які права дитини асоціюють з певними можливостями дитини щодо її гармонійного розвитку і

росту в певних соціальних, економічних і духовних умовах, що відповідають певним координатам часу і простору.

Вважаємо, що наведені вище визначення не є оптимальним з огляду на намагання повною мірою визначити соціально-юридичні можливості дитини. На користь цього говорить та обставина, що жодне з них не відображає класичні структуру суб'єктивного права, яка складається з трьох елементів: «право-поведінка» (право на власні дії), «право-вимагання» (право на дії з боку держави або зобов'язаної особи), «право-домагання» (право на забезпечувальні державно-примусові дії з боку держави). У відповідності до викладеної позиції дитина не лише має узаконену можливість діяти певним чином для задоволення потреб та інтересів, а також користується можливістю вимагати від держави та інших суб'єктів суспільних відносин вчиняти дії та приймати рішення, спрямовані на забезпечення повноцінної життєдіяльності. Спираючись на це права дитини ми визначимо як передбачені нормами чинного законодавства і гарантовані державним впливом можливості самостійно вчиняти дії, спрямовані на створення умов для її повноцінної життєдіяльності задля досягнення благополуччя у всіх сферах суспільного життя, а також вимагати обов'язковості вчинення таких дій третіми особами або державою у випадках, передбачених законом. Зауважимо, що повноцінна життєдіяльність і благополуччя є центральними сутнісними ознаками при визначенні прав дитини. Саме стан благополуччя дитини як об'єктивна ситуація, коли у дитини є все те, що задовольняє потреби її розвитку і сприятливо характеризує її в очах оточуючих близьких і його самого є кінцевою метою нормативно-правового врегулювання статусу дитини.

Запорукою повного і всебічного висвітлення прав дитини є їх розгорнута класифікація. Відзначимо, що у юридичній доктрині були поодинокі спроби класифікації прав дитини. Так, Н. М. Крестовська, пропонує два критерії класифікації прав дитини: в залежності від рівня юридичної регламентації (права, що передбачені законодавством міжнародного рівня та права, що передбачені законодавством національного рівня) та в залежності від змісту (загальнолюдські права та свободи, адаптовані щодо дитини та спеціальні права дитини). В свою чергу, А. Д. Гусев та Я. С. Яскевич у навчальному посібнику «Права людини» (2002 р.) пропонують класифікацію прав дитини в залежності від сфери життєдіяльності дитини на особисті і соціально-культурні.

Різноманітність юридичних конструкцій, які нормативно закріплюють права дитини у різних сферах життєдіяльності дає

підстави підтримати позначені критерії класифікації прав дитини. Разом із тим, ми вважаємо наведений перелік груп прав дитини вузьким за змістом і недостатнім для повноцінного доктринального розкриття специфіки правового статусу дитини. Тому, за вказаним критерієм пропонуємо умовно розподілити права дитини у такі самостійні групи: природні права й свободи дитини, громадянські (особисті) права дитини, права дитини у сфері публічно-громадського життя, права дитини у сфері культурно-духовного розвитку, права дитини в сфері економічних відносин і праці, права дитини у сфері оздоровлення та відпочинку, права дитини у сфері соціального забезпечення, права дитини як члена сім'ї, права дитини, яка має статус біженця, або розлученої з сім'єю. Слід зауважити, що групи прав дитини є взаємопов'язані за змістом і відображають особливі соціально-правові можливості дитини як громадянина і члена соціуму.

Одержано 12.10.2017

УДК 351

Віталій Олегович НАЙДА,

курсант 2 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Збройна агресія Російської Федерації проти національної безпеки та територіальної цілісності України призвела до повної окупації Автономної Республіки Крим. РФ активно підтримує сепаратистські та проросійські заворушення на Сході нашої держави за допомогою відповідних, добре оснащених розвідувально-диверсійних підрозділів. Крім цього, у безпосередній близькості від українського кордону на території РФ сконцентровано значні угруповання Збройних Сил РФ, достатні для забезпечення військового вторгнення на територію України. Водночас РФ проводить широкомасштабну інформаційну війну проти України, застосовує різноманітні засоби політичного та економічного тиску тощо.

Такі зміни у зовнішньополітичному середовищі вимагають повноцінного використання не лише всіх можливостей державних